

Poštnina plačana
v gotovini

Naročnina za
celo leto 12 Din.
Posamezna šte.
1.50 Din, za ino-
zemstvo 2 Din.
Naroča se pri u-
pravi v Ljubljani,
poštni predal 290

ŽENSKI LIST



NEODVISEN ČASOPIS

Izhaja začetkom
vsakega meseca

Štev. 9

V Mariboru, 1. septembra 1934

Leto XI

Ob dvanajsti uri

Danes se nahajajo države vsega sveta na vulkanskih tleh. Žrelo preti, da se bo vsak trenutek odprlo in spremenilo svet v klavnico in pogorišče.

Ena najbolj fašističnih držav, Japonska, izziva z neprikritim namenom, da bi zanetila vojsko z Rusijo. Zato išče vse mogoče pretveze in dolži ruske uradnike na mandžurski železniški progi sabotaže, samo, da najde vzrok za provokacijo. Vsled zadnjih dogodkov — ko je Japonska zaprla večje število ruskih uradnikov, zaposlenih v Mandžuriji, sedaj zasedeni po Japonski — je postalo razmerje med Rusijo in Japonsko tako napeto, da vojska v resnici lahko vsak trenutek izbruhne. Nemčiji bi bila vojna med tema dvema državama silno dobrodošla, saj upa tudi ona z novo vojno uresničiti svoje imperialistične načrte. V primeru, da izbruhne vojska med Rusijo in Japonsko, bosta — glasom pogodbe — Nemčija in Japonska zapletli Rusijo v vojno tudi na zapadu. Predvidena je razdelitev Litve med Nemčijo in Poljsko. Latvija in Estonka pa naj bi spadali v interesno sfero poljske republike. Nemčija pa hoče dobiti v prvi vrsti prosto roko v Podonavju.

Tako naj se začne bojni ples. Italija bo stegnila kremplje po Jugoslaviji — in kmalu bo vsa Evropa v plamenu. Sledila bo Amerika, ki bo glasom političnih vesti v primeru rusko-japonske vojne poslala svoj ultimatum v Tokio. Če bo Japonska vlada ta ultimāt odbila, se bodo tudi Severne ameriške države vmešale v vojno. Nevtralna pa tudi ne more ostati Kitajska, ki mora tudi braniti svoje interese, dovolj ogrožene od Japonske. In tako dalje.

Tako nam po dvajsetih letih skoro neizogibno preti nova vojna. Zopet bodo vozili naše sinove trumoma v klavnice, naši možje, ki so si komaj ustanovili družine, jih bodo morali zapustiti — morebiti za vedno. Koliko je takih, ki so v zadnji vojni izgubili svoje zdravje, a sedaj bodo znova mobilizirani, da še

zadnji ostanek svojega življenja položijo »na oltar domovine«.

Nešteto žena s svojimi družinami iz neposrednega zaledja se bo moralo klatiti po svetu iz kraja v kraj ter izročiti svoje otroke pomankanju in stradanju. Niso še preboleli, da jih je zadnja vojna pregnala iz njihovih domov, v katere se do danes še niso vrnili, pa bodo morali zopet drugod iskati zavetja pred barbarstvom današnjega civiliziranega sveta.

Toda v bodoči vojni skoro ne bo mogoče ubežati vojnim grozotam. Odličala bo zračna vojna, ki bo daleč v zaledju pustošila in uničevala. Tekom nekaj ur bodo cvetoča mesta lahko razdejana in podobna bruhajočim ognjenikom. Kraji, danes še žarišče kulture, moči, svetovnega

vpliva, bodo morda že jutri kup razvalin. Kar je ustvarjal človeški um tisočletja, bo uničeno v nekaj dneh. Proračuni za oboroževanje se dvigajo v neskončnost, proizvodnja povsod pada, silovito pa narašča v vojni industriji in z njo priprave za uničenje celih ozemelj s strašnimi sredstvi kemijske zračne vojne.

In zakaj naj bi pustili ljudje uničevati sebe in plodove svojih rok in svojega uma? Kaj bodo imeli od tega? Ali nimamo dovolj skušeni iz zadnje vojne, ki je milijonom prinesla smrt, druge pa pohabila za vse življenje? Le nekaj redkih posameznikov je imelo od vojne dobiček. Ali naj res ta nenasitni pohlep maloštevilnih imperialistov zmaga nad zdravim razumom?

Žene, mislimo ob dvanajsti uri na nevarnost, ki nam preti! Samo združena volja nas more rešiti pogina!

Poročilo s kongresa proti vojni in fašizmu

Zadnja vojna je vsemu delovnemu ljudstvu prinesla poleg drugih to globoko spoznanje, da je v današnji dobi vsaka vojna, ki jo vodijo kapitalistične države, imperialističnega značaja, da nobena teli držav ne vodi vojne obrambnega značaja, da nobena teh vojn ni narodnoosvobodilnega značaja, ampak da bo vsaka nova vojna povzročila samo novo imperialistično delitev mej, ki bo služila oni grupi kapitalistov, katerih države bodo zmagale, delovno ljudstvo pa, ki bo za žepe teh kapitalistov padalo, bo pahnjeno v še večjo bedo, še večjo brezposelnost.

Ženski kongres proti vojni in fašizmu je pričal, da je to spoznanje preželo res najširše mase. V razmeroma kratkem času se je posrečilo zbrati delegacijo nad 1.000 žena vseh narodnosti, vseh poklicev, vseh prepričani. Posrečilo se je pritegniti tudi najbolj izkoriščane poklice, kot n. pr. gospodinje. V inozemski delegaciji je bilo 142 delavk in 158 gospodinj, med njimi gospodinj, ki se je udeležila zadnjih bojev na barikadah v Amsterdamu. Zastopane so bile uradnice, nameščenke, kmetice, študentke, celo 3 trgovke.

Kongres se je vršil v eni izmed največjih pariških dvoran. Dvorana je bila vsa preprežena z napisi, ki so jih izdelali kitajski revolucionarni umetniki. Napisi so v angleščini, ruščini, nemščini, francoščini naznanjali, da so organizacije, ki jih delegatke predstavljajo, proti vojni in fašizmu, da zahtevajo enako plačilo za enako delo, da so za obrambo Sovjetske Zveze, edine države, kjer je žena resnično osvobodjena. Vsaki državi je bil določen poseben pro-

stor. Jugoslaviji kakih 20 sedežev, a ob pričetku kongresa sem na vseh 20 sedežih samevala.

4. avgusta se je ob devetih zjutraj dvorana začela polniti. Poleg Jugoslavije sta sedeli bolgarski delegatki. Ena izmed njih, stara žena 50 letih, na smrt obsojena od vlade Cankova in pozneje pomiloščena, je preživela v ječi 7 let. Druga delegatka iz Bolgarije je bila 22 letna tekstilna delavka Macedonije, ki je pravkar ušla novemu navalu fašističnega terorja v Bolgariji. Blizu nas je sedela številna poljska delegacija iz francoske emigracije. Poljski delavci emigranti so razredno zelo zavedni, borbeni, kar je dokazal štrajk v l'Escarpelle-u, o katerem bomo spodaj prinesli novico. Žene ne zaostajajo za svojimi možmi. Za nami je sedela italijanska delegacija iz emigracije in Italije. Kot zaklad so emigrantke »razkazovale« tekstilno delavko, ki je prišla na kongres ilegalno kot delegatinja pripravljalnega odbora svoje tovarne. Med italijanskimi delegatkami sem našla tudi Slovenko iz Trsta. Samo njena družina ima 5 članov v zaporu radi antifašistične propagande.

Večina delegatk je izvoljena na zborovanjih, delavke v tovarni, uradnice v svojih strokovnih organizacijah, gospodinje v svojih družinah. Nekatere delegacije so zelo številne, tako n. pr. Združene države z 40 del., Čehoslovaška z 19 del., Anglija s 55 del. itd. Ako živi v državi več narodov, so vedno v delegaciji zastopane delegatke zatiranega naroda in kolonij.

Kongres je otvorila ga. Haden Guest, ki je orisala položaj žene v fašističnih dr-

žavah, brutalnosti, ki jih prestajajo antifašistične boriteljice, opozorila na bližajočo se vojno nevarnost in pozvala na boj proti vojni in fašizmu.

Po njenem govoru je bilo izvoljeno častno predsedstvo: Clara Zetkin, Jaurès, Dimitrov, Dimitrova mati, Barbusse, Gorki, Paula Wallisch, Münchreiter. Nato dejansko predsedstvo, v katerem so bile zastopane vse države in vsa prepričanja.

Popoldne je čitala poročilo ena izmed organizatoric kongresa ga. Duchêne. Orisala je stanje žena ob 20 letnici svetovne vojne: Fašizem je ženam zadal hud udarec. Žene, ki so si v mnogih državah pridobile vsaj meščanske in politične pravice, so bile brutalno odtrgane od vsega javnega življenja, vržene iz služb v brezposelnosti, izgubile so pravico do socialnega zavarovanja. Pod fašizmom je delavska zaščita padla na minimum, število šol se je zmanjšalo pod pretvezo, da je šolanje moči preveč, a obenem v vseh fašističnih državah narašča nepismenost. Države militarizirajo šolski pouk. Kot reakcija na fašizem raste antifašistično gibanje. Žene, ki so dvojno zatirane, se podvojeno upirajo. Tako nemške žene neprestano organizirajo demonstracije pred »dobrodelnimi« ustanovami in protestirajo, da bi njih može pošiljali na prisilno, neplačano poljsko delo; zahtevalo najodločnejše izpustitev političnih jetnikov. Žene so izpregledale svoj položaj, zavedle so se, da se je treba za boj proti fašizmu organizirati, da se je treba boriti ne samo proti posledicam fašizma, ampak tudi proti njegovim vzrokom, in ti vzroki leže v tem, da v vseh državah, razen v Sovjetski Zvezi, vlada tenka plast ljudi, ki za svoj profit vse delovno ljudstvo tlačijo.

Po govoru ge. Duchêne so se pričela poročila delegatke.

Kot prva je govorila delegatka štrajkaških delavk iz Verviers-ja. V Verviers-ju je 26. februarja stopilo v štrajk 16.000 tekstilnih delavcev in delavk. Štrajk je trajal 23 tednov, vodil ga je centralni štrajkovni odbor, ki so si ga izvolili delavci sami. Tik pred kongresom so podjetniki štrajk s pomočjo reformističnih voditeljev strokovnih organizacij zlomili.

Kot zastopnica 115.000 farm je stara sivolasa boriteljica ameriškega ženskega

gibanja Ella Bloor izjavila, da nočemo fašizma, da nočemo vojne. Priti moramo tako daleč, da noben kanon ne bo zapustil tovarne, nobena ladja pristanišča, noben vlak z vojnimi materiali kolodvora.

Nato je govorila zastopnica krščansko-socialističnih delavk, za njo delegatka iz Španije in Portugalske: Španija se čimdalje bolj razvija v fašistično državo, cenzura je čim dalje strožja, organizacije so pod policijsko kontrolo, 15.000 proletarskih jetnikov sedi v ječah, a španski proletariati bo s silo ohranil demokratične pravice, ki si jih je priboril.

V nedeljo je dobila temna slika položaja žene v kapitalističnih deželah svoj protitež. Govorila je Helena Stassova, delegatka iz Sovjetske Zveze. Pred navdušeno občinstvo je stresla zgovorne številke: V Sovjetski Zvezi predstavljajo danes žene 34 odst. vsega delavstva, 1929 je ta procent znašal samo 25 odst. Brezposelnosti ne poznamo, nasprotno, delovnih sil primanjkuje. Delavec je plačan po svojem delu. Plača je za oba spola enaka. Število študirajočih žen se neverjetno dviga. Ženi olajšuje življenje izborna organizacija otroškega skrbstva. Kolektivne kuhinje in pralnice jo osvobodijo težkega nevhvaležnega hišnega dela. Na ta način pridobiva čas za študij, za glasbo, za čitanje. Pod carizmom je bilo v Rusiji 777 nepismenih na 1000 ljudi. Danes je nepismenost izginila. Žena zavzema v državi najvišje funkcije, tako je tovarišica Jakovljeva komisar za finance zvezne socialistične republike Rusije. Noseče žene imajo pravico na 8 tednov trajajoč dopust pred in po porodu. Med tem časom dobivajo celotno plačo. Da se izogne strašnim posledicam tajnih splavov, je vlada dovolila splav, ki ga vrši zdravnik po vseh predpisih higijene. In kljub splavom število prebivalstva ZSSR stalno narašča. Žene ZSSR so vzgojene v mednarodnem duhu, za njih rasni predsodki ne obstojajo, vse narodnosti, tlačene od carističnih režimov, so danes proste. Sovjetska vlada zasleduje dosledno mirovno politiko, kateri se žene morajo zahvaliti za svoj podvig.

Sledila so poročila angleških in nemških delegatinj, poročila delegatinje štrajkaških iz Los Angelesa.

Popoldne se je vršila zabava v Alfort-

ville-u pri Parizu, katere se je udeležilo nekaj tisočev ljudi.

Ponedeljek: Poročila grške delegatinje, ene izmed vodilnih socialistinj iz Sare, zastopnice Mehike in Kube, zastopnice angleških kooperativ, avstrijske socialistke, ki se je aktivno udeležila februarjskih bojov, delavke iz avtomobilskih tovarne v Detroitu, delegatke iz Holandske Indije, odposlanke mater Skotsborouskih črncev, delegatke iz Australije, ki je zastopala 150.000 železničark in železničarskih žen. Zanimivo je bilo poročilo delegatinje iz Južne Amerike, kjer vojna že divja. A bolivijske in paragvajske mase, ki v Gran Chacu krvave za petrolejski družbi Standard Oil in Royal Dutch se upirajo, razumele so, kje je edini izhod iz vojne.

Za nas bo zanimivo poročilo čehoslovaške delegatke, zastopnice Beneševе stranke, ki je izjavila: Čehoslovaška je sicer na videz demokratična dežela, a delavci so preganjani kot povsod drugod, češka žena dela v najslabših delovnih pogojih. Narodno zatiranje in zasilne uredbe sta znaka napredujočega fašizma.

Zastopnica francoske Zveze žena proti vojni in fašizmu je dejala, da so francoske žene uvidele, da Francija ni več pacifiistična dežela in da trumoma prihajajo v profitašistične organizacije, zlasti po 6. februarju, ki je odločno pokazal, da gre Francija fašizmu in vojni naproti.

Navdušeno pozdravljen je Henri Barbusse nagovoril kongres takole: Prvič v zgodovini so se žene otresele svojega spoštovanja vrednega, a neplodnega idealizma in se združile v borbi proti vojni in fašizmu. Obračam se do onih, ki so pristašice pacifiističnih rešitev in jim povem, da problem vojne in fašizma ne bomo odpravili z dosedanjimi sredstvi. Vsakomur je jasno, da je edino izprememba družabnega reda zmožna napraviti konec vojni in fašizmu.

Sledila so poročila poštnih uslužbenk, zastopnice italijanske ilegalne strokovne organizacije, poljske emigrantke. Govorila sta Münchreiterjeva vdova in njen sin, ki odhajata — v Sovjetsko Zvezo; zastopnice holandskih pacifistk, delegatke iz Indokine, švedske socialne demokratke Ane Lindthagen etc.

V torek zjutraj je ga. Duchêne naznala veselo vest, da je končno dospela so-

R. Karrer:

Kameno olje — petrolej

(Dalje)

Skoro na vsakem oglu v mestu, pa tudi v malih vasicah ob glavni cesti vidite razkošne, daleč vidne napise Shell, Shell, povsod Shell.

Ob začetku 20. stoletja je imela mala nizozemska družba nekaj petrolejskih polj na otoku Sumatri. Po smrti lastnika je bil za ravnatelja družbe imenovan Henry Deterding. V par letih se je razvil v opasnega tekmeča Rockefellerja, danes pa uživa čast in spoštovanje svetovnega kapitalista. Iz male neznatne nizozemske družbe je nastala svetovno znana Royal Dutch and Shell company.

Ko je Deterding prevzel vodstvo male petrolejske družbe, je bila prva njegova skrb: kje dobiti denar in kje močno zaslonbo. Močno zaslonbo daje le velika mogočna država. Deterding se je ozrl na Anglijo, prišel je ob pravem času. Anglija je spoznala koliko prednost nudi kurjenje bojnih ladij z kamenim oljem, namesto s premogom. Za slučaj vojne si je pa morala zagurati olje in kot nalašč se je pojavil Deterding. Zaslonba je bila tu, sedaj edi-

no še denar. Zakladnik Evrope je bila in je Francija. Deterding se je napotil k bogatemu Rotschildu v Pariz, bil je uslišan, dobil je ugodno posojilo. Ob Kaspiškem jezeru, ob Kavkazu in Uralu v Rusiji so ležala bogata petrolejska polja še nedotaknjena, angleška zaslonba in francoski denar sta odprla Deterdingu pot v Rusijo. Produkcija se je izplačala, denar se je množil. Deterding se je otresele Rotschildove odvisnosti, kupil petrolejska polja v Rumuniji, Srednji in Južni Ameriki. Shell Oil se bliža svetovni moči, raste in grozi — ameriški Standard Oil.

Leta 1914 je izbruhnila svetovna vojna. Ogromno število ladij, podmornic avtomobilov, tankov rabi bencina, petroleja, mazalnoli. Za antanto stoji Deterding, njegovi vrelci in rafinerije delajo noč in dan, ladja za ladjo, napolnjena z oljem, plove proti bojišču. Ali naenkrat je dovoz olja prekinjen. Nemčija je poslala v boji svoje podmornice, ki neusmiljeno potopijo vsako ladjo tovarno ali potniško. Fronta rabi olja, vojskovodje zahtevajo, državnikov se loteva obup. Ladje, aeroplani, avtomobili, tanki so brez pogonskega sredstva, mrtvi. Antanti grozi katastrofa... edina rešitev je Amerika in Standard Oil. Decembra 1917 je prosil francoski ministrski predsednik ob 12. uri Ameriko. Bil je uslišan. Celo brodovje Standard Oil

družbe se je napotilo v Evropo. Taki ogromni armadi ladij Nemci niso bili kos. Zmagala je antanta in ameriško kameno olje.

Sklenjen je mir, končane so mirovne konference, premagan je nemški imperalizem, svetu sije nova doba. Nezaupno gleda Standard Oil svojega mladega angleškega tekmeča Shella, sovražno se ozira Shell na Ameriko, na vzhodu pa vzhaja nov petrolejski magnat — Sovjetska Unija.

V začetku preteklega stoletja so Rusi zasedli dežele ob Kavkazu. Videli so črno smrdeče olje, ki je teklo iz zemlje, toda znanstvena raziskovanja so ga označila kot ničvredno olje. Veseli so bili, da je hotel neki Armenec vzeti ta smrdeča petrolejska polja v najem. Temu so se pridružili še drugi, pričeli so vrtati zemljo in črpati kameno olje. Vse naprave so bile zelo enostavne, največ je bilo ročno delo. V 80 letih preteklega stoletja je pričel Šved Nobel delati na modernem načinu. Z dobro propagando je uporabo petroleja razširil po vsej Rusiji. Tudi rusko vojaštvo je postalo njegov stalen odjemalec. Najvažnejši vrelci so bili v okolici Batu ob Kaspiškem jezeru. Življenje delavstva je bilo tu skrajno težko. Še ob začetku sedanjega stoletja je bilo mnogo vrtnih stolpov, v katerih so vrtali mesto strojev ljudje. Za to delo, daleč pod zemljo, do pasu v pesku in olju, v

vjetska delegacija. V istem trenutku so vstopile v dvorano sovjetske delegatke, pozdravljene s klici, ploskanjem, solznimi očmi cele dvorane. One so nekoliko začudene nad tem navdušenjem, mirne, samozavestne čakale, da se razburjenje poleže.

Istega popoldne je govorila Mendelova: »Nacional-socialističnemu nauku o prirodnih šibkosti žene, postavljamo mi nasproti praktično politično in gospodarsko enakopravnost obeh spolov.«

Za intelektualke je govorila Švicarka Tobler: »...ako nam je dano študirati, nam ni dano izvrševati našega poklica...«

Za advokatinje je govorila advokatinja Müller, ki je pozvala svoje kolegije na boj proti fašizmu in njegovim ječam. Na boj za rešitev vseh zaprtih antifašistov.

Nato je sledilo izglasovanje manifesta in programa.

Prvi temelj je postavljen. Sedaj je naloga vsake dežele, da na svojem ozemlju razvije čim večjo propagando, pridobi čim več žen za akcijo. Me Slovenke, ki živimo na tako nevarni točki Evrope, ne smemo zaostati.

M. V.

Zakaj to gibanje, njegovi cilji in upanja

Vzdignile so se žene pred vedno bolj in bolj razširjajočo se nevarnostjo vojne, pred grožnjami, ki vsled novih vojnih metod groze civilnemu prebivalstvu in pred neznoznim položajem žen pod fašističnim režimom. Prišle so do prepričanja, da za zmago nad vojno in fašizmom ni dovolj, da se v borbi ujedinijo samo moški različnih političnih tendenc, nego da se zedinijo **možje in žene**. Spoznale so, da je potrebna velika mobilizacija ženskih moči na čim širši podlagi za boj proti vojni, proti fašizmu, splošno proti vsem odlokom, ki določajo materielne ali moralne pogoje položaja žen.

Žene, izurjene bojevnice za žensko emancipacijo in za boj proti vojni, pogumne žene iz različnih dežel, različnih naziranj, a edine v žareči veri in v isti neomajeni gotovosti o potrebi ženske akcije, so povzdignile v preteklem januarju izpodbujajoč apel na žene celega sveta. Ta apel nosi podpise žen, ki so

poznane in uvaževane po celem svetu: Ellen Wilkinson, Angleška, Charlotte Despart, Irska, Dimitrova, Bolgarija, Ana Lindhagen, Švedska, Karen Mihelis, Danska, Margarita de Saint Pix, Francija, Helena Stasova, Rusija, Sunyat Sen, Kitajska, dr. Getruda Wöcker, Švica.

Zaslišal se je njih glas, takoj so prišli splošno ugodni odgovori iz vseh krajev sveta, povdarjali so enak entuziazem (navdušenje). Vsi odgovori so izražali ganljivo priprostost, želeli so izjaviti dolgo zadržano resolucijo, povdarjali so enako sovražstvo do vojne, do socialnih krivic, ki so povzročiteljice moralne in materielne bede, sovražstvo do fašizma, ki ustvarja nevarnost vojne, krivice in nasilja. Delavke, intelektualke, brez stranke, socialistke, komunistke, razumevajo akcijo in kažejo svojo voljo do dela.

Ustanovil se je Svetovni pripravljalni odbor, ki pripravlja svetovno žensko skupščino. Jugoslavijo je zastopala ga. Milica Bogdanović, kot delegatke na kongresu pa ge. Vodvarska-Kočonda, Zlata Kovačević in Marija Vilfan.

Prvo delo odbora je bilo, povabiti vse internacionalne organizacije brez ozira na njih orijentacijo, o katerih se je mislilo, da se bodo zanimale za akcijo proti vojni in fašizmu: ženske organizacije, feministične, kulturne, meščanske in proletarske, sindikate krščanske in revolucionarne. Danes so po celem svetu ustanovljeni komiteji, nacionalni, regionalni (okrajni) in uresničujejo želje organizatoric, to je zbirajo žene najrazličnejših krogov, različnih političnih in filozofskih tendenc, ročne in duševne delavke.

Važne delegacije so javljene ne samo iz večine evropskih dežel: Angleške, Belgije, Danske, Španije, Grške, Irske, Norveške, Holandske, Rumunije, Švedske, Švice, Rusije, nego tudi iz Amerike, Avstralije, Kitajske. Pričakuje se delegatke tudi iz kolonij in polkolonij, enako iz fašističnih dežel. Sestave delegacij bodo zelo različne, iz Amerike pride

tudi reprezentantka črne rase. Lastne delegacije bodo imele učiteljice in dijakinje skandinavskih dežel, angleške kooperative, delavke iz velikih tovarn: tekstilne delavke iz Verviersa, nastavljenke Metro Madrid, delavke velikih kovinarskih tovarn na Češkem, delavke Citroena in Čikaških klavnic. Večina delegatk je bila izvoljena na velikih zborovanjih. (V Zedinjenih državah so štela zborovanja 7000 zborovalk.)

V Franciji je glavni cilj organizatoric — zajeti neorganizirane žene, posebno kmetske žene in gospodinje — dosežen. V nekaterih francoskih vaseh so vse žene podpisale prijavnico. Vprašalne pole, pripravljene za kmetice, gospodinje, delavke itd., se vračajo v velikem številu, bogate na informacijah.

Želja organizatoric je, da ne bo »Svetovna skupščina« samo **ženska manifestacija** takega obsega kakor je še ni bilo — to gotovo bo — samo **sentimentalen protest** — pa naj bo še tako glasen — proti vojni in fašizmu.

One hočejo, da bo svetovna skupščina izhodišče **enotnega ženskega gibanja, ustanovljenega na široki bazi**, da bo uspešna proti globokim vzrokom sedanjega gorja.

Organizatorice hočejo sestaviti potem, ko bo anketa dovršena, želje potrebe, zahteve žen iz različnih dežel, in iz tega program splošnih zahtev.

V kakšni meri se bodo naše ambicije uresničile? To zavisi od naše gorečnosti pri delu, od vztrajnosti in dobre volje žen, ki so se že odzvale in ki se bodo šele odzvale našemu apelu. Ta apel naslovimo na **vse žene**, ne postavljamo nikakih pogojev, razen dobre volje, boriti se proti vojni in fašizmu.

Mladenka mladenkam vsega sveta!

Mladenka se še spominjaš onega dne v avgustu leta 1914, ko je izbruh svetovne vojne tako globoko pretresel tvoje otroško življenje. Ali se še spominjaš, koliko pretresljajev je tvoje otroško srce pretrpelo v tej atmosferi solz, strahu in žalosti. Ali se še spominjaš pomanjkanja in bede (ni bilo kruha, ne mleka, ne sladkorja, premoga). In bolnikov, ranjencev, izčrpanih vojakov. Mogoče so se tvoje oči odprle tedaj, ko je tvoj oče živel krvavo in brezumno življenje po strelskih jarkih. A ti mlajša sestra, ki sama nisi doživela more onih dni, gotovo si se tekom teh 20 let naučila raz-

ozračju strupenih plinov, je delal delavec polnih 12 ur za... 12 rubljev mesečno!! Zadušitve med delom so bile na dnevnem redu, podjetniki so se vznemirili, ni jim bilo za mlado človeško življenje, saj namesto poginulega je stopilo 10 novih, čilih in mladih, a truplo je zamašilo jamo, vrtnanje je bilo onemogočeno. Še leta 1912 je bilo do 12 smrtnih žrtev dnevno! Za taka nevarna in naporna dela so bili uporabni samo domačini. S trebuhom za kruhom so prišli v Baku tudi ruski delavci, ki pa niso hoteli opravljati takih nizkih del, zahtevali so boljšo plačo in stanovanje, njih življenjske potrebe so bile višje. Socialistična propaganda jim je odpirala oči, ruski delavci so bili zavedni proletarci.

Valovi ruske revolucije leta 1905 so zajeli tudi Baku. Medtem ko je policija imela mnogo opravka z demonstranti v sredini mesta, so delavci zasedli petrolejska polja in od tu diktirali svoje zahteve. Podjetniki so poslali svoje posredovalce, delavci so jih zapodili, poslali so jih drugič, delavci so jih pometali v šahte, vojaštvo je obdalo vse petrolejsko polje. Nenadoma je bruhnil proti nebu ogromen plamen, vrelci so se vneli, prestrašeni so delavci begali okrog, prekasno, povsod ogenj, samo ogenj. Minuli so dnevi, ogenj je ugasnil sam. Milijonska je bila škoda na zgorelem petroleju, ogromno je bilo število zgoznelih trupel na pogorišču. (Konec prihodnjic.)

umevati jih. Nam vsem so ta leta žigosala življenje in radi tega moramo ob 20. obletnici vojne presmotriti vse, kar smo teh 20 let prispevale in naš sedanji položaj.

Vojna in evolucija svetovnega gospodarstva sta nas na tisoče privedla v tovarne, na polja, v šole... Zapustile smo pot naših prababic, zapustile »ognjišča«, da bomo vedno močnejše sodelovale pri socialnem in gospodarskem življenju dežele. Naša usoda se je vedno bolj ozko vezala z ono vsega delavstva. Sedaj doživljamo vsak dan hujšo brezposelnost, bedo, zatiranje, fašistično diktaturo. Mlade tovarišice, ozrmo se na naše življenje, naše dolge trde dneve dela in poslušajmo naše zahteve in želje, ki prihajajo iz dna našega srca!

Vzkliko je naše novo in žareče življenje, ali se bo moglo tudi razviti?

Mlada delavka vidi, kako se ji neprestano niža mezda. V kovinarskih in tekstilnih tovarnah v Nemčiji, Angliji in Franciji so mezde padle za 30 do 50 odst., celo za 60 odst.! Če od tega odštejemo še 30 ali 35 odst., ki jih dobi mladostna delavka manj za isto delo kot odrasla, je položaj mlade delavke pokazan v vsej svoji grozoti.

In koliko mladih brezposelnih delavk in nameščenk prejema le po par Din na dan, a večina čisto nič! Mlade dijakinje in intelektualke so brez dela...

Fašistična in polfašistična ideologija odvzemata mladim dekletom pravico do kulture. To se je zgodilo že v Italiji in Nemčiji. Anglija dovoljuje ženam dostop do nekaterih vrst univerzitetnega študija le v omejenem številu.

Kaj nam pa nudijo in kakšni so naši izgledi?

Vedno bolj in bolj postaja redka vsaka možnost, služiti si kruh. Vrnite se v srednjeveško zasuzenje: kuhinjo, cerkev!

Ah da, kuhinja vojne! Prvo je materialna in duševna mobilizacija žene za prihodnje svetovno klanje!

Kaj nam nudijo??

Fabrikacijo vojnega materiala.

Militarizacijo, šovinistično, nacionalistično in fašistično propagando v reakcionarnih organizacijah. Imperialistično vladno.

Vzgojo v vojaški disciplini v sportnih, skavtskih, fašističnih in polfašističnih organizacijah: Patrioticna mladina na Francoskem, Arbeitsdienst na Nemškem, Italian-

ska mladina na Italijanskem, ...

Ali bomo sprejele?

Ali naj zopet od začetka preživimo ono tragično zmoto od 1914—1918. Ali jo bomo podpirale kot so to storile naše prednice v svetovni vojni. Mnogi zgledi nam kažejo pot: slišimo in razumemo klic mladih dunajskih junakinj, klic stotin jetnic v Lotzu, klic tisočev mučenic v fašističnih ječah, koncentracijskih taborih, na prisilnem delu v Nemčiji, klic mladih stavkujočih deklet v Verviersu itd.

Mlada dekleta, tovarišice iz celega sveta! Fašizem in vojna ostrita ekonomsko in duševno krizo, ki vas tlači.

Edino vsakodnevna borba vseh, mladih in odraslih, proti vojnim pripravam, proti fašistični diktaturi, proti nasilnim režimom... in za obrambo vseh težko priborjenih svoboščin delavstva, bo vodila k osvoboditvi!

Y. K.

Ženska koncentracijska taborišča v Nemčiji

Doslej so skrbno skrivali, da obstojajo v Nemčiji koncentracijska taborišča tudi za ženske. Šele zdaj, ko je bilo nekaj žensk odpuščenih, je mogoče dobiti nekaj informacij, ki so pa seveda še vedno zelo nepopolne.

Ženska sekcija obstoji v koncentracijskem taborišču v Hohensteinu na Saksonskem, ki je znano po slabem ravnanju z jetniki. Drugo žensko koncentracijsko taborišče je v Braunweilerju blizu Kölna.

Tudi v Moringenu blizu Göttingena je koncentracijsko taborišče za ženske. Jetnice so pod vojaško disciplino in se morajo vežbati in eksercirati kakor moški rekruti. Med zimo je njihovo število naraslo na 140. Ženske so iz različnih krajev Nemčije. Mnoge so internirane več mesecev, ne da bi vedele, zakaj. Pogosto že denunciacija brez dokazov ali celo verjetnosti zadostuje za internacijo. Večina aretacij po tajni državni policiji (Gestapo), je posledica privatnih denunciacij po plačanih vohunih, po ljudeh, ki hočejo dokazati svojo gorečnost za diktaturo ali kratkomalo po sovražnikih denunciranih oseb. Tako je neka ženska, katere mož je bil že prej aretiran, bila internirana po nemo-goči obtožbi, da je poslušala Moskvo na radio-aparatu, s katerim to

sploh ni bilo mogoče. Internirana je že osem mesecev. Njeni trije otroci so v sirotišnici. Neka 69 letna, pohabljen ženska je internirana že 14 mesecev, ker je baje kupila znamko Mednarodne delavske pomoči.

Nobena teh žensk ni bila obsojena. Na videz so v preiskavi ali pod »zaščitnim arestom«. Ker pa ni noben sodnik ali upravni uradnik odredil njihovega zapor, je njihovo pridržanje v taboriščih preko enega tedna nezakonito. One so žrtve tajne državne policije, ki še vedno deluje kot svojevoljna teroristična sila.

Življenje v Moringenu je surovo in pusto. Delo je težko. Higijenske razmere so slabe. V eni dvorani je le šest umivalnikov za 72 jetnic. Luči ugašajo ob osmih. Prošlo zimo so žene spale na slamnjačah, pokrite z eno samo odejo, v nezakurjenih sobah. Zdravniško skrbstvo je popolnoma nezadostno, posebno je zima pokvarila zdravje mnogih jetnic. Nekatero izmed žen kažejo težke znake duševne zmedenosti. Tesno bivališče, negotovost in moreči strah imajo usodne psihološke posledice. Disciplina je stroga. Ena izmed kazni za prestopke taboriščnega reda je samotni zapor v temni celici.

(Po poročilu v »Manchester Guardian«-u, z dne 17. VIII. 1934.)

Vesela novica članom Cankarjeve družbe

Letos bo Cankarjeva družba izdala pet knjig. In sicer poleg 4 knjig, objavljenih v prospektih, ki so bili priloženi »Delavski Politiki«, tudi peto knjigo, Ivan Molekovo: »Sesuti stolp«. »Sesuti stolp« je tretja knjiga Molekove triologije (prva knjiga »Dva svetova«, druga knjiga »Veliko mravljišče«), ki ju je že izdala Cankarjeva družba.

Članarina za 5 knjig je 25 Din. Vendar, kdor hoče ostati pri stari članarini 20 Din, lahko ostane. Le namesto 5 knjig, bo dobil samo 4 knjige, kakor je bilo v prospektih navedeno.

Resnica pa je, da je dvig Cankarjeve družbe odvisen od zavednih delavcev, ki podpirajo in vrše kulturno delo in se v to svrhu tudi žrtvujejo. Gotovo bodo današnje veselo novico pozdravili vsi in šli na delo za pridobivanje novih članov, ki se bodo naročili na vseh pet knjig.

Tiskovni sklad. K-a, Ptuj, Din 10.—, Pastorek F., Sarajevo, Din 8.—. Hvala.